

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง“พุทธจิตวิทยาในการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) เพื่อศึกษาการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาและพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ (๓) เพื่อนำเสนอพุทธจิตวิทยาในการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative study) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary study) ในการทำความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาและในทัศนะของพระพุทธศาสนาและใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology study)^๑ ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติมี ๕ องค์ประกอบ คือ (๑) แรงผลักดันภายนอก (๒) คุณลักษณะของคู่ (๓) การปรับตัว (๔) เข้าใจวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทยและ (๕) ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตคู่

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักพุทธศาสนาและผลการศึกษาการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติเชิงปรากฏการณ์ผลการศึกษาพบว่า

๕.๑.๑ การสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยา

ความมั่นคงในชีวิตสมรสในทัศนะของ Levinger เป็นความหมายที่แสดงให้เห็นว่าชีวิตสมรสนั้นดำเนินไปอย่างเป็นปกติไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสหรือ “ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส” นั้นเป็นลักษณะที่แสดงถึงว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในชีวิตสมรสซึ่งอาจเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็น “รูปแบบ” หรือ “ไม่เป็นรูปแบบ” ตามกฎเกณฑ์ของสังคมกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการสมรสที่มั่นคงจะมีการสิ้นสุดก็ต่อเมื่อเกิดการตายโดยธรรมชาติของคู่สมรสแต่การสมรสที่ไม่มั่นคงเป็นการจบชีวิตสมรสโดยการจงใจของคนใดคนหนึ่งการสิ้นสุดนอกจากการตายจากกันก็คือการหย่าร้างคู่สมรสส่วนใหญ่ที่หย่าร้างกันจะมีการแยกกันก่อน^๒

^๑ ธรรมนันทิกา แจ่มสว่ง, “ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา”, *ดุชนิพนธ์วิทยาศาสตร์ฉบับจิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔).

^๒ บุญประคอง ภาณุรัตน์, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีสตรีที่สมรสแล้วภาครัฐบาลรัฐวิสาหกิจและเอกชน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑).

ซึ่งการแยกกันก่อนอย่างไม่เป็นทางการนี้เรียกว่าเป็นการสมรสที่ไม่มั่นคงการเลิกกันตามกฎหมาย และการละทิ้งจากไปของคู่สมรสก็เป็นตัวกำหนดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสประการแรกเป็นการเลิกกันแบบเป็นทางการและกรณีหลังเป็นการเลิกกับแบบไม่เป็นทางการการสมรสที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ขึ้นอยู่กับรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสถานการณ์การสมรสอาจหมายถึงผลจากการสมรสไม่ว่าจะเป็นการเลิกกันโดยทั้งคู่กำหนดหรือเป็นการตายของคู่สมรสอย่างคาดไม่ถึงก็ได้ ปรากฏการณ์ของชีวิตสมรส

องค์ประกอบสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาความมั่นคงในชีวิตสมรสแนวคิดจิตวิทยาต้องศึกษาแนวคิดความมั่นคงกล่าวถึงแนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ คือ^๓

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ หมายถึง การที่มนุษย์มีสุขภาพะทั้งด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) และจิตวิญญาณ (Spiritual)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร หมายถึง สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องบริโภคเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ เหมาะสมมีประโยชน์และปราศจากโทษ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาพื้นฐานในทุกรูปแบบ(ในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย)โดยครอบคลุมองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายโดยปราศจากการครอบงำ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยมีหลักธรรมคำสอนที่มนุษย์ยึดถือศรัทธาและปฏิบัติตามทั้งด้านกฎเกณฑ์และด้านพิธีกรรมโดยปราศจากการครอบงำ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่มนุษย์สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความมั่นคงและปลอดภัยจากการไถ่หรือไถ่ออกหรือการเวนคืนที่ไม่เหมาะสม

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านมนุษยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพของความสัมพันธ์ที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและเป็นผลต่อการดำรงชีวิตได้แก่ดินฟ้าอากาศและธรรมชาติส่วนอื่นๆทั้งนี้ธรรมชาติที่แวดล้อมดังกล่าวต้องปลอดภัยจากสิ่งปนเปื้อนและปลอดภัยจากการถูกทำลาย

ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากความรุนแรงทางกายภาพและภัยคุกคามจากปัจจัยทั้งปวงที่มีผลต่อบุคคลได้แก่การประทุษร้ายอาชญากรรมการทำงานอุบัติเหตุและภัยคุกคามต่อตนเองเช่นการทำร้ายเด็กการข่มขืนการทรมานร่างกายการใช้สารเสพติดและการฆ่าตัวตาย

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว หมายถึง การที่มนุษย์มีสิทธิและความชอบธรรมตามกฎหมายของบุคคลในการตัดสินใจเลือกคู่เลือกมีทายาทด้วยความพึงพอใจร่วมกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของครอบครัวและการรู้จักบทบาทหน้าที่อันเหมาะสมที่พึงปฏิบัติต่อกันโดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งก่อนระหว่างและภายหลังการครองคู่ในกรณีที่มีปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งกันย่อมมีสิทธิรับคำปรึกษาแนะนำและความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เชี่ยวชาญเฉพาะเพื่อให้เกิดความมั่นคง

^๓ United Nations Development Program (UNDP.), **Human Development Report 1994**, (New York : Oxford University Press,1994), p. 229-236.

ในครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมและการปลอดภัยจากการคุกคามครอบครัวจากสมาชิกในครอบครัว

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน หมายถึง การที่สามารถดำรงอยู่ในกลุ่มคนแห่งหนึ่งแห่งใดซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาที่ต่อเนื่องโดยการดำรงอยู่นั้นสามารถคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนมีสิทธิโอกาสและศักดิ์ศรีตลอดจนปลอดภัยจากภาวะคุกคามและครอบครัวจากสมาชิกชุมชน

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพการใช้ชีวิตของมนุษย์ในกิจกรรมด้านการผลิตการบริโภคการจำแนกแจกจ่ายการออมและการลงทุนที่ต้องสามารถเข้าถึงความต้องการและโอกาสที่เท่าเทียมกัน

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมืองและการปกครอง หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตในสังคมโดยมีสิทธิโอกาสและศักดิ์ศรีในการเข้าถึงอำนาจการตัดสินใจและการรับผลประโยชน์สาธารณะโดยปลอดภัยจากการคุกคามครอบครัวจากผู้มีอำนาจ

นอกจากนี้ได้รวบรวมสิ่งที่บ่งบอกถึงการเป็นครอบครัวที่มีคุณภาพจากความคิดของนักจิตวิทยาทางครอบครัวไว้ ๑๑ ประการดังนี้^๔

(๑) บิดามารดา คือ แบบอย่างให้แก่บุตรบิดามารดาจะเป็นตัวแบบสร้างวินัยให้บุตรใช้เหตุผลจะปกครองบุตรด้วยความเข้าใจไม่ตึงหรือหย่อนเกินไปเด็กที่เติบโตจากครอบครัวเหล่านี้จะรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

(๒) สมาชิกจะให้เกียรติและยอมรับกันและกัน หมายความว่าสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะยอมรับในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าเหมือนกันและไม่ปฏิบัติต่อกันอย่างเหยียดหยามดูแคลนและยังมีความหมายไปถึงการเคารพสิทธิส่วนบุคคลของกันและกัน

(๓) บิดามารดา คือ ผู้ที่พร้อมรับฟังบุตรให้โอกาสบุตรแสดงความคิดเห็นความรู้สึก

(๔) บิดามารดาจะสื่อสารภาษาเดียวกับบุตร หมายถึง การใช้สำนวนภาษาที่เด็กวัยนั้นๆ เข้าใจได้ดี นอกจากนี้เมื่อเวลาที่จะสื่อสารพูดคุยกันสมาชิกจะมีจิตเมตตาไม่จับผิดกันมีคำพูดและการกระทำที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน

(๕) บิดามารดาจะมีเวลาให้บุตรเสมอความต้องการของเด็กไม่สามารถจำกัดอยู่เฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้นและจะทำเป็นตารางไว้ไม่ได้ ดังนั้นพ่อแม่จะพยายามหาเวลาอยู่กับบุตรให้มากที่สุด

(๖) บิดามารดาทำความผิดพลาดได้บิดามารดาจะบอกให้บุตรรู้ว่าบิดามารดา คือ มนุษย์ธรรมดาที่ทำความผิดพลาดได้และเมื่อบิดามารดาทำผิดบุตรจะยอมรับในความผิดพลาดนั้น ทำให้บุตรรู้ว่าชีวิตที่แท้จริงมีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้นได้เสมอจะทำให้เด็กกล้ายอมรับผิดของตนและเอาความผิดพลาดมาเป็นบทเรียน^๕

^๔ นวลศิริ เปาโรหิตย์, จิตวิทยาชีวิตครอบครัว : ทำอย่างไรให้พ่อแม่ลูกและทุกคนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ๑๐๘ สดุดอดไอเดีย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔๘-๒๕๒.

^๕ บุญประคอง ภาณุรัตน์, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีสตรีที่สมรสแล้วภาครัฐบาลรัฐวิสาหกิจและเอกชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑).

(๗) บิดามารดาไม่ใช่ได้กลับมาเติมความ “ขาด” ทางใจของพ่อแม่แต่จะช่วยประคับประคองบุตรให้งอกงามและเติบโตในทิศทางที่ลูกเลือก

(๘) เมื่อมีการทะเลาะกันในครอบครัวทั้งครอบครัวจะจับเข้าด้วยกัน เพราะเข้าใจดีว่าเหตุที่เกิดขึ้นกับคนหนึ่งหรือครอบครัวจะมีผลกระทบถึงทุกคนด้วยเสมอการคุยกันจะเป็นลักษณะการแก้ไขปัญหามากกว่าการตำหนิหรือกล่าวหา

(๙) มีทั้งสุขและทุกข์เกิดขึ้นกับครอบครัวครอบครัวที่มีคุณภาพไม่ใช่ครอบครัวที่มีแต่ความสุขแต่เมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤตทุกชีวิตจะร่วมมือกันกำลังแก้ไขให้ความสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขความกดดันหรือมรสุมจากภายนอกครอบครัว

(๑๐) สมาชิกมีส่วนร่วมในการ “ให้” กับครอบครัวสมาชิกในครอบครัวทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว ทุกคนมีภาระหน้าที่ที่จะทำให้แก่ครอบครัวไม่ทอดทิ้งให้คนใดคนหนึ่งต้องรับผิดชอบแทนสมาชิกทุกๆ คน

(๑๑) มีอารมณ์ขันทุกคนหัวเราะให้กันได้ให้อภัยกันได้เสมอและไม่ติดใจจดจำทำให้บ้านมีบรรยากาศสบายไม่เครียด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เดียวต่อการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวทฤษฎีของอีริก เอชอีริกสันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพ คือ ความเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญทางด้านร่างกายที่สมบูรณ์และจิตใจที่ดีจึงต้องอาศัยสุขภาพที่ดีกล่าวคือมีร่างกายแข็งแรงรูปร่างสมส่วนมีความคล่องตัวว่องไวปรับตัวได้ง่าย^๖

แนวทางการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาความมั่นคงในชีวิตสมรสว่าประกอบไปด้วย ๓ ส่วนที่เป็นตัวกำหนดคือ (๑) ส่วนที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อคู่สมรส (๒) ส่วนที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในชีวิตสมรสและ (๓) ส่วนที่เป็นทางเลือกที่ทำให้ไม่สนใจชีวิตสมรสที่มีอยู่แยกมาอยู่คนเดียวหรือการแต่งงานใหม่ เป็นต้น และจากศึกษาแนวคิดของ Levinger เกี่ยวกับเรื่อง “ความยึดเหนี่ยวในชีวิตสมรสและความล้มเหลว”^๗

ซึ่งแนวคิดของเขาได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Goode ในแง่คิดของความยึดเหนี่ยวในชีวิตสมรส ซึ่ง Goode พบว่า ปัจจัยที่กั้นไม่ให้ชีวิตสมรสแตกแยกก็คือความดึงดูดใจหรือความยึดเหนี่ยวนั่นเองแนวทางในการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยที่สมรสกับคนต่างชาติส่วนใหญ่ก็จะเหมือนกับสตรีไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไปที่จะมีความผูกพันกับครัวเรือนและชุมชนของตนเองค่อนข้างสูงถึงแม้ว่าสตรีไทยเหล่านี้จะสมรสแยกครอบครัวออกไปแล้วแต่ทุกคนจะยังคงดูแลให้ความช่วยเหลือบิดามารดาญาติพี่น้องของตน ซึ่งญาติพี่น้องในที่นี้หมายถึงพี่น้องร่วมสายโลหิต

เพราะโดยปกติแล้วในสังคมไทยโดยเฉพาะหมู่บ้านจะมีกลุ่มเครือญาติเป็นองค์ประกอบหลักตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกันคนในชุมชนจะมีมุมมองต่อการสมรสของสตรีไทยกับคนต่างชาติจะมีทั้งภาพบวกและลบ ซึ่งการมองนั้นจะมองทั้งในระดับครัวเรือนและระดับของตัวบุคคลโดยในแง่ดีนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าการสมรสกับคนต่างชาติเป็นเรื่องของบุญวาสนาเป็นความโชคดีของสตรีไทย

^๖ นวลศิริ เปาโรหิตย์, จิตวิทยาชีวิตครอบครัว : ทำอย่างไรให้พ่อแม่ลูกและทุกคนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ๑๐๘ สดุดใจไอเดีย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔๘-๒๕๒.

^๗ บุญประคอง ภาณุรัตน์, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีสตรีที่สมรสแล้วภาครัฐบาลรัฐวิสาหกิจและเอกชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑).

ที่จะไม่ต้องลำบากทำงานหรือบางคนก็ไม่ต้องทำนาอีกต่อไปหลายคนมีความเห็นว่าทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงชนิดที่เรียกว่า “หน้ามือเป็นหลังมือเลยทีเดียว”^๘ หรืออย่างน้อยที่สุดหากไม่ดีขึ้นมากก็ยิ่งจะดีเสียกว่าที่จะต้องมาทนทำอะไรทำนาอยู่ในหมู่บ้าน

ซึ่งคนในชุมชนมองว่าการทำนานั้นอย่างมากที่สุดก็ได้แค่อยู่แค่กินไม่พอที่จะเป็นรายได้ให้กับครัวเรือนไม่มีทางที่จะสร้างความร่ำรวยให้กับครัวเรือนได้การสมรสหรือแต่งงานหมายถึงการที่หญิงชายอยู่กินเป็นสามีภรรยาอย่างเปิดเผยในรูปแบบที่สังคมยอมรับโดยอาจมีการจดทะเบียนสมรสหรือมีพิธีตามประเพณีหรือทั้งสองอย่างมีข้อผูกพันกันในด้านต่างๆเพื่อนำไปสู่ความเป็นครอบครัว

๕.๑.๒ การสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักพุทธศาสนา

ความหมายการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักพุทธศาสนา คือ หลักสมชีวิธรรม^๙ หมายถึง การที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดขอบเขตความคล้ายคลึงในเรื่องต่อไปนี้

ศีลเสมอกัน หมายถึง^{๑๐} การที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกับตนด้านการประพฤติปฏิบัติที่ทำเป็นกิจวัตรประจำวันได้แก่การบริโภคการพักผ่อนการศึกษาการรักษาศีลการปฏิบัติธรรม

ศรัทธาเสมอกัน หมายถึง^{๑๑} การที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกับตนด้านความเชื่อในสิ่งต่างๆได้แก่ความเชื่อในเรื่องการทำความดีความเชื่อในการทดแทนคุณบิดามารดาความเชื่อในเรื่องความรัก

จาคะเสมอกัน หมายถึง^{๑๒} การที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกับตนด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับบุคคลอื่นได้แก่การทำบุญทำทานการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ผู้ประสบภัยพิบัติคนพิการคนด้อยโอกาสการให้ตามประเพณีในโอกาสต่างๆ

ปัญญาเสมอกัน หมายถึง^{๑๓} การที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกับตนด้านความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ งานวิจัยนี้จะหมายถึงการมีระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันองค์ประกอบของการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนี้

๑) หลักสมชีวิธรรม^{๑๔} การสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้ครอบครัวจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างยาวนาน อันจะนำพาความสงบสุขมาสู่ครอบครัว

^๘ นวลศิริ เปาโรหิตย์, จิตวิทยาชีวิตครอบครัว : ทำอย่างไรให้พ่อแม่ลูกและทุกคนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ๑๐๘ สดุดยอดไฉเดีย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔๘-๒๕๒.

^๙ อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๑๐} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๑.

^{๑๑} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๒.

^{๑๒} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๓.

^{๑๓} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๔.

^{๑๔} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

๒) หลักพรหมวิหารธรรม ๔^{๑๕} การสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวอันจะนำพาความอบอุ่นมาสู่ครอบครัว

๓) หลักขรวาสาธรรม ๔^{๑๖} การสร้างความรักความเข้าใจอันเป็นสัมพันธภาพอันดีงามของบุคคลในครอบครัวจะทำให้ครอบครัวมีความสุข

๔) หลักกุกกุจรรฐิติธรรม ๔^{๑๗} การสร้างอุปนิสัยอันดีงามแก่วงศ์ตระกูลในการรู้จักใช้รู้จักรักษารัฐจักประมาณ (ในทรัพย์สิน) รู้จักประพฤติดนเป็นคนดี (มีศีลธรรม)

๕) หลักสังคหวัตถุ ๔^{๑๘} การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันไม่เบียดเบียนเอารัดเปรียบกัน ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

๖) หลักทศ ๖^{๑๙} การอบรมสั่งสอนให้บุคคลในครอบครัวรู้จักหน้าที่ของตนดังนี้บุตรควรมีความกตัญญูตบเทวีต่อบิดามารดาบิดามารดาควรมีความรักเมตตาสงสารต่อบุตรสาามีความรัก, ชื่อสัตย์ยกย่องให้เกียรติภรรยาภรรยาควรมีความจงรักภักดีเคารพเชื่อฟังสามีอาจารย์ควรมีความเมตตาอนุเคราะห์ศิษย์ศิษย์ควรมีความเคารพเชื่อฟังกตัญญูต่ออาจารย์นายจ้างควรมีความยุติธรรมเอื้อเฟื้อลูกจ้างลูกจ้างควรมีความเคารพชื่อสัตย์ต่อนายจ้างพระสงฆ์มีความเมตตาอนุเคราะห์พุทธศาสนิกชน พุทธศาสนิกชนควรเกื้อหนุนพระสงฆ์เพื่อนที่ดีควรมีความรักความเข้าใจต่อกันเพื่อนที่ดีคอยเตือนเพื่อนไม่ให้ไปสู่วิถีทางที่ชั่ว

แนวทางการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักพุทธศาสนา คือ หลักสมชีวิธรรม ๔^{๒๐} จะเห็นได้ว่ามุมมองปัญญาคือว่าเป็นหลักการที่ครอบคลุมเรื่องศรัทธาความเชื่อความประพฤติของแนวทางการปฏิบัติศีลความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยให้ความหมายของคู่สมรสควรมีปัญญาเท่าเทียมกันโดยมองถึงระดับการศึกษาที่เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกันของคู่สมรสด้วย ตลอดจนการรู้จักปรับตัวปรับความคิดเข้าหากันเป็นที่ปรึกษาของกันและกัน กล่าวได้ว่าปัญญาสามารถแก้ไขปัญหาคือทุกสถานการณ์เป็นกำลังสำคัญที่สุดในการประคับประคองชีวิตคู่สมรสให้เกิดความมั่นคง

นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือที่สามารถจัดระเบียบชีวิตให้คู่สมรสเข้าใจถึงการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ตามหลักการเลือกคู่ในทัศนะของพุทธศาสนาโดยประสงค์ให้คู่สมรสได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาชีวิตของคู่สมรสให้เข้าถึงคุณค่าตามหลักการสมชีวิธรรมหรือหลักการเลือกคู่สมรสจะต้องยึดหลักการที่เสมอเหมือนกัน เพื่อความมั่นคงในการครองเรือนที่สมบูรณ์ในพระพุทธศาสนาและหลักกุกกุจรรฐิติธรรม ๔^{๒๑} เป็นหลักธรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวขององค์กรและสังคมการรู้จักหาทรัพย์มาเพื่อการใช้จ่ายทดแทนของทั้งหมดไปเป็นการขวนขวายหามาได้ก็รู้จักเก็บออมทรัพย์ให้มีใช้ได้ตลอดเวลารู้จักซ่อมแซมตลอดจนดูแลรักษาของใช้ที่ชำรุดหาทางแก้ไขให้เกิดความสูญเสียน้อยลง เพื่อจะได้นำกลับมาใช้ได้อีกเป็นประโยชน์แก่ตนเองและองค์กร

^{๑๕} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

^{๑๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๑๗} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

^{๑๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๑๙} ข.ช. (ไทย) ๒๕/๙/๘.

^{๒๐} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๒๑} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

การรู้จักประมาณในการใช้จ่ายโดยรู้จักกินรู้จักใช้ เมื่อมีความจำเป็นไม่ฟุ่มเฟือยรู้จักประมาณในการกินการใช้จ่ายรู้จักความพอดีและต้องไม่ตระหนี่จนขาดความสะดวก การตั้งคนดีมีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือนหรือเป็นผู้นำครอบครัว หากครอบครัวได้ผู้นำที่ดีมีศีลธรรมหมั่นปฏิบัติธรรมรักษาศีลเจริญภavnาย่อมจะนำพาครอบครัวไปสู่จุดหมายปลายทางที่มีความสุขและยังเป็นการสร้างอุปนิสัยอันดีงามแก่วงศ์ตระกูลในการรู้จักใช้รู้จักรักษารูจักประมาณ (ในทรัพย์สิน) รู้จักประพฤติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม^{๒๒} การดำเนินชีวิตครอบครัวจะมีความสุขความมั่นคงสมาชิกมีความอบอุ่นได้สมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างถูกต้อง

การครองเรือนเป็นภารกิจที่สำคัญเพราะเป็นการอยู่ร่วมกันมีความเคารพนับถือให้เกียรติกันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันความตั้งมั่นของคู่สมรสย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการจัดระเบียบชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ สร้างหลักในการดำเนินชีวิตแบบชอบธรรม

๕.๑.๓ ผลการศึกษาการสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติเชิงปรากฏการณ์

วิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาเพื่อศึกษาประสบการณ์การสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ มีวิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๖ ท่านพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสกับชายไทยมาก่อนสมรสกับชาวต่างชาติ (จำนวน ๕ คน) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน ๔ คน) ส่วนใหญ่สมรสกับชาวต่างชาติแล้วไม่จดทะเบียนสมรส (จำนวน ๔ คน) และแต่ละท่านมีอาชีพที่แตกต่างกัน

การศึกษาประสบการณ์การสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติของผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๖ ท่านทำให้สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตสมรสของทุกท่านที่มีแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอกหรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากสภาพอึดอัดคับข้องใจและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้าง ความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาพระพุทธศาสนาและจากประสบการณ์ในการสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติของผู้ให้ข้อมูลที่สามารถสร้าง ความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติทำให้ได้องค์ประกอบทั้ง ๕ ของการสร้าง ความมั่นคงในชีวิตสมรสมีรายละเอียดดังนี้

๑) แรงผลักดันจากภายนอก

(๑) ครอบครัวประสบความล้มเหลวเมื่อครอบครัวแรกล้มเหลวสตรีไทยบางส่วนได้แสวงหาครอบครัวใหม่ โดยอาศัยกระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงให้รู้จักกันและเริ่มต้นสร้างครอบครัวที่สองกับชาวต่างชาติที่อาศัยส่วนต่างของอัตราการแลกเปลี่ยนค่าของเงินที่สูงกว่าเงินบาทไทยทำให้ดูเหมือนว่าน่าที่จะสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีผลส่งให้ค่านิยมในการสมรสกับชาวต่างชาติมีมากขึ้น ทำให้ปรากฏการณ์ของจำนวนสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติมีสูงขึ้น

^{๒๒} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

(๒) มีหนี้สิน ปัญหาหนี้สินจำนวนมากรายได้ของสตรีไทยที่ชาวต่างชาติให้ใช้จ่ายภายในบ้านไม่พอกับความต้องการหรือการใช้จ่ายในครอบครัวซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สตรีไทยต้องออกไปหางานทำเพื่อการอยู่รอดของคนในครอบครัว^{๒๓} เพื่อที่จะมีรายได้ส่งเงินกลับมาบ้านไปให้ใช้จ่ายจ้างแรงงานในการทำนาช่วยในการไถถอนที่ทำกินหรือช่วยปลดเปลื้องหนี้สินของครอบครัวซึ่งเป็นค่านิยมในเรื่องความกตัญญูทดแทนบุญคุณที่ได้รับการอบรมสั่งสอนกันมาแต่ดั้งเดิมที่ยังคงสืบทอดและดำเนินต่อไปท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในสังคมปัจจุบันที่เร็วที่สุดก็คือการแสวงหาคนต่างชาติมาสมรสด้วย

(๓) พี่น้องสนับสนุนส่งเสริม ดังสถานภาพทางสังคมที่เป็นอยู่ได้สร้างค่านิยมและแรงจูงใจให้สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ในท้องถิ่นชุมชนจำนวนมากหวังว่าการสมรสกับสามีต่างชาติจะช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเช่นครอบครัวที่สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติและประสบความสำเร็จทางวัตถุก็จะได้รับการยกย่องการนับหน้าถือตาสถานภาพก็ปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นจนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมสืบทอด พี่น้องสนับสนุนส่งเสริมด้วยความเข้าใจว่าการมีสามีชาวต่างชาติทำให้ครอบครัวมีฐานะดีขึ้นมีเงินฝากในธนาคารมีเครื่องประดับราคาแพงมีรถยนต์ขับได้นั่งเครื่องบินไปต่างประเทศมีบ้านเรือนใหญ่โตและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสามารถปลดหนี้สินได้ การเลือกคู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันปัจจัยสำคัญที่มีมากกว่าหนึ่งการเลือกสิ่งที่ดีกว่าย่อมถูกต้องมากที่สุด

(๔) สามีเสียชีวิต การสูญเสียชีวิตของสามีก่อให้เกิดภาวะเศร้าโศกแก่คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่จากการทบทวนเอกสารจะพบว่า มีหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มุ่งแสดงแนวทางสำหรับทั้งคฤหัสถ์เพื่อขจัดความทุกข์สร้างความสุขให้เกิดขึ้นในชีวิตตนเองและครอบครัวต้องมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดี คำสอนของศาสนาพุทธมุ่งให้เกิดปัญญาเพื่อความหลุดพ้นการละวางจากตัณหาและกิเลสซึ่งจุดหมายคือการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขและกลมกลืนกับธรรมชาติ การปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาช่วยลดความเศร้าโศกและช่วยในการปรับตัวต่อปัญหาต่างๆ ที่มากระทบทำให้มีชีวิตที่ดีโดยดำเนินการประยุกต์กิจกรรมทางพุทธศาสนาเช่นการรักษาศีลสวดมนต์แปลเจริญเมตตากรรมฐานโดยใช้หลักอานาปานสติ

๒) คุณลักษณะของคู่สมรส

(๑) คุณลักษณะของหญิงไทย การอยู่ครองเรือนของคู่สมรสนั้นเป็นการร่วมกันนำชีวิตทั้งสองผ่านเหตุการณ์ทั้งปวงทั้งที่ดีและร้ายไปด้วยกัน เป็นชีวิตที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ทั้งปวงสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ควรมีลักษณะ คือ ความเข้าอกเข้าใจความซื่อสัตย์ทำบ้านให้เป็นบ้านเป็นแม่ศรีเรือนทำอาหารเก่งเอาอกเอาใจเก่งไม่ก้าวก่ายฟันที่ส่วนตัวทั้งได้รับรู้วัฒนธรรมไทยไปในตัว เช่น สตรีไทยต้องสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงในครอบครัวของตนเองอีกทั้งต้องสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัวสตรีต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับบุคคลรอบด้านทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในทิศทั้ง ๖^{๒๔} ผู้หญิงต้องคอยปรนเปรอเอาใจฝ่ายชาย ฝ่ายชายไม่ควรเอาแต่ใจตัวพึ่งพาซึ่งในความเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจตอบแทน

^{๒๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

^{๒๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๖-๒๑๘/๒๑๒-๒๑๙.

(๒) พฤติกรรมที่ดีของสามี สามีที่จะพึงปฏิบัติต่อภรรยาเพื่อความเป็นสุขของชีวิตคู่ สมรสไว้ ๕ ประการคือ (๑) ยกย่องให้เกียรติภรรยา (๒) ไม่ดูหมิ่นภรรยา (๓) ไม่นอกใจภรรยา (๔) มอบความเป็นใหญ่ในการจัดงานบ้าน (๕) มอบของกำนัลให้ตามโอกาสสำคัญ^{๒๕} ความเป็นภรรยา มิได้มุ่งตอบสนองความรู้สึกของสามีอย่างเดียว แต่มีคุณค่าที่ควรแก่การให้เกียรติและคุณค่าในฐานะ เพื่อนร่วมชีวิตและกัลยาณมิตรผู้ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและครอบครัว^{๒๖} พุทธศาสนาถือว่าเป็นหลักที่มีความจำเป็นต่อชีวิตคู่สมรสมากเนื่องจากภรรยาเป็นผู้ที่อยู่ร่วมชีวิตกับตนหลักหลักธรรมดังกล่าวจัดว่าเป็นหลักแห่งการทะนุถนอมความรักของชีวิตคู่สมรสให้มั่นคงอยู่เสมอ

ซึ่งตรงกับหลักจิตวิทยาที่ว่าความรักของคู่สมรสจะยืนหยัดอย่างยาวนานและมั่นคงได้จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก ๓ ประการ^{๒๗} ๑) องค์ประกอบด้านอารมณ์อันได้แก่ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมขึ้นชอบการห่วงใยเข้าใจและให้อภัย ๒) องค์ประกอบด้านแรงจูงใจเป็นความผูกพันด้านกายภาพความสัมพันธ์ด้านเพศสขความรู้สึกโรแมนติกติดต่อกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ๓) องค์ประกอบด้านสติสัมปชัญญะเป็นความรับผิดชอบต่อกันและกันร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันอดทนต่อกันพร้อมที่จะเปิดเผยและโต้แย้งกันและกันอย่างเปิดโอกาสเคารพต่อกันและกันเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลง

(๓) มีความรับผิดชอบ เป็นสามีจะมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นสามีที่ดีเป็นบิดาและเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ครอบครัวการเลือกคู่ครอง คือ การเลือกบุคคลที่จะมาสมรสโดยใช้เหตุผลในการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุดเพื่อเป็นการวางรากฐานครอบครัวที่สมบูรณ์และชีวิตสมรสที่มั่นคง

๓) การปรับตัว

(๑) การปรับตัวและแสวงหาความรู้ด้านภาษา การเรียนรู้ร่วมกันถือเป็นกระบวนการสำคัญในการปรับตัวและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีผลให้สามารถปรับความเข้าใจกันได้เมื่อมีปัญหาทะเลาะกันโดยใช้การพูดคุยปรึกษาหารือกัน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นบางคู่จะปรับความเข้าใจกันด้วยการพูดคุยอย่างตรงไปตรงมาในขณะที่บางคู่จะรอให้ใจเย็นลงก่อนค่อยหันหน้าปรึกษาหารือถึงปัญหาที่ทะเลาะกันและบางกรณีจะใช้การสื่อสารทางอ้อมในการแสดงออกถึงความรัก เช่น การยกย่องชมเชยช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหน้าที่ภายในบ้าน^{๒๘} เป็นต้น นอกจากนี้คู่สมรสยังบอกกล่าวซักถามความต้องการของกันและกันรับฟังความคิดเห็นของกันและกันเป็นเพื่อให้รับรู้และเข้าใจตรงกันซึ่งจะลดความตึงเครียดในชีวิตคู่

การปรับตัวของสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติบนความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เข้าใจความหมายที่ตรงกันและการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในต่างแดนคู่ครองที่มีความแตกต่างกัน ต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของอีกฝ่ายทั้งสองจะต้องเปิดใจยอมรับในความแตกต่างร่วมกัน ด้วยการเรียนรู้และพยายามปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวชุมชนสังคม

^{๒๕} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๐๑/๕๐.

^{๒๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๙/๒๑๔.

^{๒๗} ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัยเล่ม ๑-๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๙๖.

^{๒๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๐๑/๕๐.

ของทั้งสองฝ่ายจึงจะสามารถประคับประครองความรักในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าคู่ครองนั้นจะมีความแตกต่างกันการเรียนรู้ร่วมกัน ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการปรับตัวและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(๒) การปรับตัวเรื่องอาหารการกิน เมื่อชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยหรือใช้ชีวิตคู่กับสตรีไทยจึงต้องพยายามปรับตัวเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นไทยเพื่อให้เกิดการยอมรับของคนในชุมชนพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเรื่องอาหารการกินได้เพราะชอบทานอาหารไทยซึ่งก็สามารถปรับตัวได้ในการกินการอยู่ในแบบสังคมไทยสตรีไทยที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีหรือไม่ได้มาจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและบุคคลที่โอกาสสังสรรค์กับบุคคลภายนอกจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดี

(๓) การปรับตัวด้านประเพณีวัฒนธรรม การที่สตรีไทยสมรสกับสามีชาวต่างชาติจะรับและผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตก เช่น อาหารการแต่งกายที่ทันสมัยการมีบ้านหลังใหญ่พร้อมเครื่องอำนวยความสะดวกและที่สำคัญการรับภาษาของสามีเข้ามาใช้การปรับตัวด้านประเพณีวัฒนธรรมต้องมีทัศนคติเปิดกว้างและมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมจึงสามารถเปิดใจยอมรับและพร้อมเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง

๔) เข้าใจวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทย

(๑) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การสมรสข้ามวัฒนธรรมที่สมรสกันโดยการพบกันโดยการทำงานในต่างประเทศจะมีความเชื่อที่เป็นปัจเจกบุคคลสูงโดยยึดหลักความเชื่อตามประเทศของตนเองนอกจากนี้สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติก็มีความต้องการที่จะรับประทานอาหารตามอย่างสามีมากขึ้นมีความสนใจและมีส่วนร่วมในประเพณีของสามีเช่นวันคริสต์มาสขณะเดียวกันสามีชาวต่างชาติก็หันมาให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีอีสานเช่นเทศกาลสงกรานต์หรือวันเข้าพรรษามากขึ้นเช่นเดียวกันของศาสนา

(๒) ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามขั้นตอนศาสนา การดำเนินชีวิตในสังคมของคู่สมรสสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีการปรับตัวเช่นด้านอาหารสามารถรับประทานอาหารที่เป็นอาหารพื้นบ้านได้ด้วยความที่ทั้งคู่การรับประทานอาหารจึงเป็นไปตามสมัยนิยมมีทั้งอาหารไทยและอาหารต่างประเทศด้านการแต่งกายมีการแต่งกายตามสมัยนิยมทั้งก่อนและหลังการสมรสในการสังสรรค์กับสังคมเมื่อถึงวันสำคัญของไทยหรือเทศกาลสำคัญคู่สมรสสามารถเข้าร่วมกิจกรรมสังคมได้เป็นอย่างดี

๕) ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตคู่

(๑) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา หากว่าคู่สมรสไม่พยายามเข้าใจซึ่งกันและกันหรือไม่ร่วมมือกันหาทางเลือกที่ดีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาไม่แน่วความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่มีแนวความคิดในเรื่องความรักที่สามารถเป็นจริงได้มีทัศนคติและมุมมองเกี่ยวกับชีวิตในทางบวกมีทักษะในการสื่อสารความรู้สึกของตนเองมีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างในเรื่องความเป็นชายและเป็นหญิงมีความสามารถในการตัดสินใจและยุติข้อขัดแย้งมีรากฐานและเป้าหมายทางจิตวิญญาณที่เหมือนกันหากคู่สมรสได้ตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้^{๒๙} และทำความเข้าใจแต่

^{๒๙} ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัยเล่ม๑-๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๙๙.

ละประเด็นรวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตคู่ของตนเองการใช้ชีวิตร่วมกันจะเป็นไปอย่างมีความสุข

(๒) มีเป้าหมายในการมีชีวิตคู่ที่มั่นคง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการครองรักนั้นจะได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธีเพราะคู่สมรสมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาและมีสติในการไตร่ตรองแนวทางการแก้ปัญหาการยึดถือเอาคำสอนดังกล่าวมาปฏิบัติจึงเปรียบเสมือนสร้างเกราะป้องกันกับปัญหาความขัดแย้งและทำให้สามีภรรยาเรียนรู้วิธีการประพัตต์ต่อกันด้วยสอดคล้องกับหลักธรรมในการครองรัก ว.วชิรเมธีกล่าวว่าชีวิตสมรสที่จะมีความสุขราบรื่นมั่นคงยืนยาวได้นั้นคู่สมรสควรมีคุณธรรมที่สมหรือเสมอกันเพราะแสดงถึงควมมีคุณสมบัติในลักษณะนิสัยที่สม่ำเสมอของคู่ครองซึ่งจะทำให้คู่สมรสทั้งสองสมชีพหรือมีชีวิตที่เสมอกัน^{๓๐}

(๓) ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท(วางแผนอนาคตร่วมกันวางแผนการใช้ชีวิตคู่) ชีวิตที่ประมาท ก็คือ การใช้ชีวิตที่จะก่อให้เกิดปัญหาหรือความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ตนเองหรือครอบครัวหรือสังคมประเทศชาติหรือแม่แก่โลกได้ การครองเรือนที่ประมาทก็คือ การไม่สนใจทำงานอย่างเต็มที่หรือไม่สนใจเก็บหอมรอมริบเอาแต่เที่ยวเตร่ หรือเล่นการพนัน หรือดื่มสุราเสเพลเสพติดหรือใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไม่ประหยัดไม่สร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว เป็นต้น

ดังนั้นเขาจึงได้พยายามที่จะใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทคือเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาและความเดือดร้อนนั้นเพื่อให้มันลดน้อยลงหรือให้หมดสิ้นไปเลยและเมื่อเขาใช้ชีวิตที่ไม่ประมาทเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ชีวิตของเขาจึงไม่มีปัญหาและความเดือดร้อนใดๆ หรือมีน้อยกว่าใครๆ ทั้งในปัจจุบันและแม้ในอนาคตซึ่งนี่คือผลดีของความไม่ประมาทการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาทนั้นมีอยู่๒อย่างคือการเตรียมพร้อมทางวัตถุกับการเตรียมพร้อมทางจิตใจ ซึ่งการเตรียมพร้อมทางวัตถุก็คือ การสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริตด้วยความขยันอดทนและประหยัดอดออมรู้จักช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เพื่อสร้างสังคมที่มั่นคงไม่ทำลายสภาพแวดล้อมป่าไม้แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น^{๓๑}

วางแผนอนาคตร่วมกันวางแผนการใช้ชีวิตคู่เรียกว่า เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อไม่ให้ร่างกายเป็นทุกข์ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทด้วยหลักธรรมของพระพุทธองค์มีความทุกข์เป็นปกติธรรมดาตามประสาชุนที่ยังมีอาสวกิเลสแต่พอจะบรรเทาลงได้บ้างด้วยการพิจารณา จากที่ได้ศึกษาคำสอนเรื่องทุกข์คนมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดาจะต้องพลัดพรากจากกันเป็นธรรมดาไม่มีใครที่จะล่วงพ้นไปได้

องค์ประกอบทั้ง ๕ ข้อนี้ทำงานร่วมกันในการที่การสร้าง ความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติเป็นหลักในการครองเรือนและสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติเมื่อสมรสแล้ว ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับของชุมชนรอบด้านและมีโอกาสที่ปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาและชวนให้สามีชาวต่างชาติได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมด้วยได้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมคือ สมชีวิธรรม ๔^{๓๒} หลักพรหมวิหาร ๔^{๓๓} หลักฆราวาสธรรม ๔^{๓๔}

^{๓๐} ว.วชิรเมธี, มหัศจรรย์แห่งความรัก, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทเทน้ำเทท่าจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๖๘.

^{๓๑} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๓๒} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๓๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

^{๓๔} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

หลักกฤษฎีกา ๔^{๓๕} หลักสังคหวัตถุ ๔^{๓๖} และหลักทศ ๖^{๓๗} ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและ
ครอบครัวมีความสุขมีความมั่นคงในชีวิต

๕.๒ อภิปรายผล

พุทธวิธีการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ
ชาติการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติทำได้โดยการ
สร้างองค์ประกอบของประสบการณ์การสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรส
กับชาวต่างชาติของผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๖ ท่านให้เกิดขึ้นทำให้สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด
ความมั่นคงในชีวิตสมรสของทุกท่านที่มีแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอกหรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม
รอบตัวปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากสภาพอึดอัดคับข้องใจและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จะช่วยสนับสนุนให้เกิด
องค์ประกอบของการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ
จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามหลักจิตวิทยาพระพุทธศาสนาและ
จากประสบการณ์ในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติ
ของผู้ให้ข้อมูลทำให้สามารถสรุปพุทธวิธีการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์
ที่สมรสกับชาวต่างชาติที่ประกอบด้วยมีรายละเอียดดังนี้

การสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติจาก
ภายนอก

จากประสบการณ์ในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับ
ชาวต่างชาติของผู้ให้ข้อมูลที่สามารถการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่
สมรสกับชาวต่างชาติทำให้ได้องค์ประกอบทั้ง ๕ ของการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสตามแนวทาง
ต่อไปนี้

๑) การปรับตัวให้เท่าทันกับแรงผลักดันจากภายนอก การได้เห็นประสบการณ์ของครอบครัว
ที่สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์สมรสกับชาวต่างชาติและประสบความสำเร็จทางวัตถุก็จะได้รับการยกย่อง
การนับหน้าถือตาสถานภาพก็ปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นจนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมสืบทอดแรง
ผลักดันจากภายนอกจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตสมรสแรงผลักดันจากภายนอกเหล่านี้
ตรงกับหลักหลักสังคหวัตถุ ๔^{๓๘} หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล
หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันและหลักกฤษฎีกา ๔^{๓๙} เป็นหลักธรรมในการสร้าง
ความมั่นคงของครอบครัวและสังคม

หลักธรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยอุดหนุนให้สามีภรรยาทั้งหลายสามารถดำเนินชีวิตที่ดั่งงาม
พร้อมที่จะทำสิ่งที่ดั่งงามได้มากขึ้นได้รับค่านิยมของการสมรสกับชาวต่างชาติ จากประสบการณ์จาก
ญาติพี่น้องและคนรอบข้างที่มีสามีชาวต่างชาติทำให้เธอเห็นสภาพความเป็นอยู่และฐานะดีขึ้นมีชีวิตที่
สุขสบาย ทำให้เธอมีทัศนคติว่าการมีสามีเป็นชาวต่างชาติสามารถเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของ

^{๓๕} ๐.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

^{๓๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๓๗} ข.ขุ. (ไทย) ๒๕/๙/๘.

^{๓๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๓๙} ๐.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

เธอและครอบครัวให้ดีขึ้นได้ฐานะทางเศรษฐกิจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีไทยตัดสินใจเลือกสมรสกับชาวต่างชาติเพราะชาวต่างชาติ สามารถตอบสนองความต้องการทางวัตถุที่มีมูลค่าสูงได้มากกว่าผู้ชายไทยทำให้พวกเธอเห็นความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้นชาวต่างชาติสามารถตอบสนองสิ่งของต่างๆ ตามที่เธอต้องการได้และยังสามารถรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ยังมีอีกประการหนึ่งที่สำคัญของสตรีไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต้องตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติ เพราะได้เห็นความสะดวกสบายเห็นความมั่นคงในชีวิตฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้นจึงอยากจะมีอยากเป็นอย่างนั้นบ้างเกิดค่านิยมในความสะดวกสบายประกอบกับการแนะนำและชักชวนของญาติที่ได้สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์สมรสกับชายชาวต่างชาติก่อนมาแล้วก็มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นการมีเงินฝากในธนาคารการมีทองใส่การซื้อที่ดินเพิ่มการปลูกบ้านหรือต่อเติมบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการมีภาระหนี้สินที่ลดน้อยลงอันเนื่องมาจากการได้รับการช่วยเหลือจากสามีชาวต่างชาติ

๒) การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของคู่สมรส การเลือกคู่ครองยังเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิตคู่สมรสในหลายๆ วัฒนธรรมและได้รับการยอมรับว่าการเลือกคู่ครองเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการเลือกคู่ครองที่มีความเหมาะสมจะนำไปสู่การมีชีวิตสมรสที่ราบรื่นและมั่นคงการอยู่ครองเรือนของคู่สมรสนั้นเป็นการร่วมกันนำชีวิตทั้งสองผ่านเหตุการณ์ทั้งปวงทั้งที่ดีและร้ายไปด้วยกันเป็นชีวิตที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ทั้งปวงสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ควรมีลักษณะคือความเข้าใจความซื่อสัตย์ทำบ้านให้เป็นบ้านเป็นแม่ศรีเรือนทำอาหารเก่งเอาอกเอาใจเก่งไม่ก้าวก่ายฟันที่ส่วนตัว

คุณลักษณะของคู่สมรสในทางพระพุทธศาสนา คือลักษณะคู่แท้ตามหลักพุทธศาสนา เอาไว้ว่าชีวิตสมรสที่จะมีความสุขราบรื่นมั่นคงยาวนานได้นั้นคู่สมรสควรมีคุณธรรมที่สมหรือสม่ำเสมอ อันจะพึงเรียกว่า สมชีวิตรวม ๔ ประการ^{๔๐} (๑) สมศรัทธา มีศรัทธาความเชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้าเสมอกันเป็นอุบาสิกาสังฆะถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะถึงพระธรรมเป็นสรณะถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ และมีความเชื่อมั่นในตัวเองและกัน^{๔๑} (๒) สมศีล มีศีลมีความประพฤติดีงามด้วยศีล ๕ ข้อเสมอกัน^{๔๒} (๓) สมจาคะ มีจาคะความมีน้ำใจใจกว้างเสมอกันต่างฝ่ายต่างยอมลดอัตตาตัวตนของตนเองลงยอมเสียสละความเป็นส่วนตัวลงบ้างเพื่อปรับให้เหลือ “ความเป็นเรา” และใจกว้างเคารพยอมรับในสิทธิส่วนตัวของอีกฝ่าย^{๔๓} (๔) สมปัญญา มีปัญญาเสมอกันมีทัศนคติตรงกันพูดภาษาเดียวกันรู้เรื่อง^{๔๔}

ดังนั้นความมั่นคงของคู่สมรสตามหลักสมชีวิตรวม ๔ คือการที่ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนคุณลักษณะของคู่สมรสโดยเน้นคุณสมบัติทั้ง ๔ ด้าน^{๔๕} คือ ด้านความเชื่อหรือมีรสนิยม (สมศรัทธา) ด้านความประพฤติ (สมศีล) ด้านความมีน้ำใจ (สมจาคะ) และด้านสติปัญญาความรู้ ความเห็นรู้จักคิด (สมปัญญา) ที่สมกันเสมอกันหรือเท่าเทียมกันสามารถเข้ากันได้^{๔๖}

^{๔๐} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๔๑} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๑.

^{๔๒} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๒.

^{๔๓} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๓.

^{๔๔} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๔.

^{๔๕} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

^{๔๖} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

๓) การปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกัน การใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมรวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารการใช้ภาษาที่ต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่ในช่วงแรกในการอยู่ร่วมกัน จากการสื่อความที่ผิดความหมายมักทำให้เกิดความเข้าใจผิดและนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งถึงแม้ว่าจะใช้ชีวิตคู่ของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์กับสามีชาวต่างชาติที่เมืองไทยแต่ก็ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวและเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพียงฝ่ายเดียวเพราะสามีชาวต่างชาติมักไม่ค่อยสนทนากับคนไทยและสนทนากันด้วยภาษาอังกฤษแต่ก็ยังขาดทักษะภาษาอังกฤษอยู่มากในบางครั้งการสื่อสารระหว่างกันกับสามีก็มักเกิดความไม่เข้าใจกัน

ส่วนวัฒนธรรมมีความหลากหลายแตกต่างกันไปและเมื่อชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยหรือใช้ชีวิตคู่กับผู้หญิงไทยจึงต้องพยายามปรับตัวเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นไทยเพื่อให้เกิดการยอมรับของคนในชุมชนอย่างสามีชาวต่างชาติพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมไทยในเรื่องอาหารการกินได้ ซึ่งสามีชาวต่างชาติก็สามารถปรับตัวได้ในการกินการอยู่ในแบบสังคมไทยอีกทั้งการปรับตัวให้เข้าวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนสามีชาวต่างชาติก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับญาติพี่น้องของได้เช่นเดียวกันการสมรสหรือการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันย่อมต้องมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตคู่ทุกคนเพราะมนุษย์มีความแตกต่างกัน

ดังนั้นเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขทุกคู่ก็ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆด้วยเหตุของความเหมือนหรือความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติภาษาศาสนาหรือวัฒนธรรมยึดถือปฏิบัติตามหลักทวารวดีธรรม ๔ ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติและจาคะ^{๔๗} (๑) สัจจะ ความจริงคือข้อสัตย์ต่อกันทั้งจริงใจจริงวาจาและจริงในการกระทำ^{๔๘} (๒) ทมะ ฝึกตนคือรู้จักควบคุมจิตใจฝึกหัดตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่องข้อขัดแย้งปรับตัวปรับใจเข้าหากันและปรับปรุงตนให้ดีขึ้น^{๔๙} (๓) ขันติอดทนคือ มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่นไม่ว้าวุ่นทนต่อความล่อลวงล้ากำเริบกันและร่วมกันอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน^{๕๐} (๔) จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจสามารถเสียสละความสุขสำราญความพอใจส่วนตนเพื่อคู่ครองได้เช่นอดหลับอดนอนพยาบาลกัน ในยามเจ็บไข้เป็นต้น^{๕๑}

ตลอดจนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตรสหายของคู่ครองไม่ใจแคบต้องปรับตัวและแสวงหาความรู้ด้านภาษาเพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีเพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชีวิตส่วนการปรับตัวเรื่องอาหารการกินต้องใช้หลักคือหลักพรหมวิหารธรรม^{๕๒} ผู้มีเมตตาธรรมควรเจริญในเวลาปกติย่อมทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างไม่มีเวรไม่มีภัยมีความรักความสนิทสนมกลมเกลียวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันผู้มีกรุณาธรรมควรเจริญในเวลาที่ได้รับทุกข์ความเดือดร้อนผู้มีกรุณาธรรมย่อมนำมาซึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้ออาทรต่อกันไม่หนีเอาตัวรอดความ

^{๔๗} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๔๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๔๙} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๕๐} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๕๑} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๕๒} ท.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

เดือดร้อนความทุกข์ยากของผู้ร่วมงานผู้อยู่ในสังคมองค์การจะบรรเทาเบาบางลงอยู่ด้วยความมีน้ำใจ ผูกพันกันอย่างแนบแน่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน^{๕๓}

ผู้มีมุทิตาธรรมควรเจริญในเวลาที่คุณอื่นได้รับความชอบที่เขากระทำคุณงามความดีผู้มีมุทิตาธรรมย่อมนำมาซึ่งความโสมนัสปรีเปรมเอิบอ้อมใจยินดีสามัคคีกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนำมาซึ่งความสุขใจสบายใจอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตรสัมพันธ์จิตสนิทใจผู้มีอุเบกขาธรรมควรเจริญในเวลาที่คุณอื่นถึงความวิบัติที่ไม่อาจช่วยเหลือได้นำหลักพรหมวิหาร ๔^{๕๔} มาใช้ในการปรับตัวเรื่องอาหารการกินส่วนชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตรู้จักเรียนรู้การดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามวิถีชีวิตท้องถิ่นและปฏิบัติตาม

๔) การเสริมสร้างการยอมรับในชนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมซึ่งกันและกันการใช้ชีวิตคู่กับคนที่มีความวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติที่ได้รับผลกระทบจากสยดาการมองของคนในสังคมมากที่สุดและได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการตามขั้นตอนประเพณีกล่าวคือมีการสูขอและจัดพิธีการสมรสตามแบบธรรมเนียมของชุมชนการที่กระบวนการหรือขั้นตอนการสมรสตามธรรมเนียมของชุมชนยังคงได้รับการมองว่าเป็นสิ่งที่ยังมีคุณค่าและได้รับการปฏิบัติเป็นนัยยะหรือเครื่องบ่งชี้เบื้องต้นที่สำคัญอย่างหนึ่งของความแตกต่างของผลกระทบของการสมรสข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่มีต่อสถาบันครอบครัวสังคมและวัฒนธรรมไทยล้วนแต่คาดหวังว่าลูกเขยชาวต่างชาติจะสามารถสนับสนุนจนเจ้าครอบครัวและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ขึ้นมาได้

การสมรสข้ามวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติหรือคนในชุมชนทั้งคนในวัยรุ่น วัยหนุ่มสาวหรือคนแก่ก็มิได้มีทัศนคติในทางที่รังเกียจหรือกีดกันการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในทางตรงข้ามคนในครอบครัวของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติหรือญาติพี่น้องในชุมชนต่างสนับสนุนสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ในการสมรสข้ามวัฒนธรรมการสมรสมีความหมายในทางเศรษฐกิจมากขึ้นกล่าวคือคนในชุมชนถูกมองว่าเป็น “ช่องทาง” ในการมีรายได้เพิ่มมากกว่าที่อาจจะได้มาจากช่องทางอื่นๆ การแต่งงานจึงมีความหมายในเชิงของการแลกเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจ

อีกประการหนึ่งก็คือ การรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชนของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติกล่าวคือ สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติแม้จะเดินทางไปอยู่กับสามีอาศัยอยู่นอกชุมชนหรือในชุมชนก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ระหว่างครอบครัวชุมชนกับตัวเขาเองความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้อยู่ในลักษณะของการเป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนสมาชิกคนอื่นๆ หรือการอุปถัมภ์ช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน ถ้าหากเราจะเปรียบเทียบระหว่างสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติกับคนที่ได้รับการศึกษาสูงและได้เลื่อนฐานะทางสังคมขึ้นไปโดยยึดหลักฆราวาสธรรม ๔^{๕๕} (๑) สัจจะ ความจริง คือ ชื่อสัตย์ต่อกันทั้งจริงใจจริงวาจาและจริงใจในการกระทำ^{๕๖} (๒) ทมะ ฝึกตน คือ รู้จักควบคุมจิตใจฝึกหัดตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่องข้อขัดแย้งปรับตัวปรับ

^{๕๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๒.

^{๕๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๒.

^{๕๕} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๕๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

ใจเข้าหากันและปรับปรุงตนให้ดีขึ้นยิ่งขึ้นไป^{๕๗} (๓) ขันติ อดทน คือ มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่นไม่วู่วามทนต่อความล่วงล้ำก้ำเกินกันและร่วมกันอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน^{๕๘} (๔) จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจสามารถเสียสละความสุขสำราญความพอใจส่วนตนเพื่อคู่ครองได้เช่นอดหลับอดนอนพยาบาลกันในยามเจ็บไข้เป็นต้นตลอดจนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตรสหายของคู่ครองไม่ใจแคบ^{๕๙}

และตรงกับหลักสังคหัตถ์ ๔^{๖๐} ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคือยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชน ไว้ในสามัคคี (๑) ทานการให้คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน^{๖๑} (๒) ปิยวาจาหรือเปยยวัชชะวาจาเป็นที่รักวาจาพูดตม้น้ำใจหรือวาจาซาบซึ้งใจคือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี^{๖๒} (๓) อัถถจริยาการประพฤติประโยชน์คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม (๔) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข^{๖๓} ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

เพราะในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดก็ได้พบได้ปฏิบัติตามที่บิดามารดาของตนและยังยึดมั่นในพระพุทธศาสนาในทุกเดือนจะต้องเข้าวัดปฏิบัติกิจทางศาสนาสิ่งเหล่านี้จึงติดตัวมาตั้งแต่เด็กการที่จะมีชีวิตคู่ที่ยั่งยืนและมีความสุขได้นั้นอย่างน้อยต้องมีหลักสมชีวิธรรม^{๖๔} ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติจากภายใน

ลักษณะสามภรรยาของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อได้รับความเดือดร้อนคอยให้คำแนะนำที่ดีต่อกันตลอดจนการสงเคราะห์ญาติที่ดูแลเอาใจใส่ไม่ขาดตกบกพร่องมีความคิดเห็นที่ตรงกันมีความรักความห่วงใยกันยอมรับฟัง เมื่อมีการกล่าวเตือนพร้อมที่จะแก้ไขข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น การทะเลาะวิวาทระหว่างสามีภรรยาปัญหาเหล่านี้จะสามารถนำมาแก้ไขโดยการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้แก่สถานการณ์ให้ดีขึ้น โดยการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการจัดสรรเวลาเพื่อสมาชิกพบปะพูดคุยกันบ้างตามโอกาสที่เหมาะสมจะทำให้สมาชิกภายในครอบครัวเกิดทัศนคติที่ดีต่อกันหลักการปฏิบัติหน้าที่ที่สมบูรณ์ระหว่างคู่สมรสจะเป็นฐานในการครองชีวิตคู่ที่ประสบความสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ กรณีที่คู่สมรสมีความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะนำมาซึ่งความสงบสุขลด

^{๕๗} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๕๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๕๙} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘.

^{๖๐} อง จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

^{๖๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๘.

^{๖๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๘.

^{๖๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๘.

^{๖๔} อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

ปัญหาการขัดแย้งภายในครอบครัว พระพุทธศาสนาถือว่าหลักพุทธธรรมดังกล่าวเป็นหลักของการปฏิบัติความดีต่อกัน อันจะสามารถสร้างคุณประโยชน์สูงสุด ในการครองเรือนของคู่สมรสที่จะนำความสุขความสำเร็จมาสู่การดำเนินชีวิตคู่ของสมาชิกในครอบครัว โดยใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตคู่ดังนี้

๕) การฝึกฝนการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต ชีวิตสมรสที่จะมีความสุขราบรื่นมั่นคงยืนยาวได้นั้นคู่สมรสควรมีคุณธรรมที่สมหรือเสมอกันเพราะแสดงถึงควมมีคุณสมบัติในลักษณะนิสัยที่สม่ำเสมอของคู่ครอง ซึ่งจะทำให้คู่สมรสทั้งสองสมชีพหรือมีชีวิตที่เสมอกันควมมีปัญญาเสมอกันคือการที่ควมรู้ควมเข้าใจในสิ่งต่างๆ เสมอกันเมื่อปัญญาไม่เสมอกันแล้วก็จะมีปัญหาควมขัดแย้งมากมายตามมาและความแตกแยกวิธีเดียวเท่านั้นที่จะประนีประนอมมิให้แตกแยกในท่ามกลางควมแตกต่างได้คือต้องมีปัญญาเสมอกัน^{๖๕}

อีกประการหนึ่งคือปัญญา^{๖๖} ในการยอมรับควมแตกต่างนอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทางอุปนิสัยการอบรมและความต้องการบางอย่าง ซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงเข้าหากันแล้วบางรายอาจจะมีเหตุล่วงเกินรุนแรงแสดงออกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไปควมร้ายจึงจะระงับลงไปให้เหตุผลในการแก้ปัญหาอาจมีผลกระทบให้เกิดปัญหาชีวิตครอบครัวได้เว้นเสียแต่คู่สมรสนั้นจะต้องทำงานหนักเพื่อเพิ่มพูนรายได้และรู้จักประหยัดในการใช้จ่ายจึงจะทำให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างราบรื่นทั้งสามมีและภรรยาจะต้องหมั่นหาทรัพย์โดยทางสุจริตเพราะการทำงานสุจริตและการมีทรัพย์เป็นความสุข

ดังนั้นการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีความสุขหรือประสบความสำเร็จในชีวิตจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้าชีวิตจึงจะมีความสุขการวางแผนชีวิตครอบครัวหมายถึง การวางแผนร่วมกันของคู่สมรสในเรื่องที่จะทำให้ชีวิตสมรสยั่งยืนผาสุก ซึ่งได้แก่ การจัดการในบ้านควมมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวควมสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเครือญาติและเพื่อนการวางแผนครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาและวางแผนอนาคตให้แก่บุตรวางแผนอนาคตร่วมกันวางแผนการใช้ชีวิตคู่

จากการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสจากภายในเป็นสิ่งที่สตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติและสามีชาวต่างชาติใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตคู่ทันทีตั้งแต่วันนี้ทั้งการเรียนรู้แนวทางและประสบการณ์แรงผลักดันจากภายนอกครอบครัวประสบการณ์ล้มเหลวมีหนี้สินพินิจสนับสนุนส่งเสริมสามีเสียชีวิตคุณลักษณะของคู่สมรสคุณลักษณะของหญิงไทยพฤติกรรมที่ดีของสามีมีความรับผิดชอบการปรับตัวคือการปรับตัวและแสวงหาควมรู้ด้านภาษาการปรับตัวเรื่องอาหารการกิน การปรับตัวด้านประเพณีวัฒนธรรมเข้าใจวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาให้ควมสำคัญในการดำเนินชีวิตตามขั้นตอนศาสนา ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตคู่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาดำเนินชีวิตด้วยควมไม่ประมาท(วางแผนอนาคตร่วมกันวางแผนการใช้ชีวิตคู่) องค์ประกอบทั้ง ๕ ข้อนี้ ทำงานร่วมกันในการที่การสร้างควมมั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่

^{๖๕} งบ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๖๖} งบ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๙๔.

สมรสกับชาวต่างชาติเป็นหลักในการครองเรือนและสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติเมื่อสมรสแล้วทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นความเป็นอยู่ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของชุมชนรอบด้านและมีโอกาสที่ปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาและชวนให้สามีชาวต่างชาติได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมด้วยได้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมคือ สมชีวิธรรม ^{๖๗} หลักพรหมวิหาร ^{๖๘} หลักมรวาสธรรม ^{๖๙} หลักกกุลจิรัฐติธรรม ^{๗๐} หลักสังคหวัตถุ ^{๗๑} และหลักทศ ^{๗๒}

โดยใช้หลักธรรมดังกล่าวทำให้ให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและครอบครัวมีความสุขมีความมั่นคงในชีวิตเพื่อให้สังคมสงบสุขอยู่ได้อย่างเป็นสุขสบายตามหน้าที่ของตนโดยทุกฝ่ายต่างก็ทำหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีเพื่อความอยู่รอดของสังคมทำให้ชีวิตมีความสุขญาติพี่น้องมีความสุขเศรษฐกิจดีขึ้นบางคนเปลี่ยนฐานะเป็นคนร่ำรวยเป็นที่ยอมรับของสังคมสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความมั่นคงทุกด้านทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นทั้งเงินสดที่ดินรถยนต์และสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านมีเงินออมทั้งนี้ครอบครัวไทยที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาที่โรงเรียนด้านศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี ด้วยการทำบุญบริจาคเงินสร้างศาสนสถานในวัด

สตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติรวมกลุ่มทำบุญทอดกฐินบุญผ้าป่าตามโอกาสสำคัญเป็นประจำสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสที่มีคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติจะประสบความสำเร็จในด้านการใช้ชีวิตคู่ทำให้มีความเป็นอยู่ทางสังคมที่ได้รับการยอมรับมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีครอบครัวที่สมบูรณ์

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการค้นคว้าวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์เท่านั้นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แนะนำให้ผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

๑) ทำให้สังคมได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีไทยตัดสินใจเลือกสมรสกับชาวต่างชาติและรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตคู่กับสามีชาวต่างชาติอีกทั้งเงื่อนไขทางสังคมที่ทำให้สตรีไทยต้องตัดสินใจใช้ชีวิตคู่กับชาวต่างชาตินั้นมีมากกว่าสิ่งที่สังคมเข้าใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในการเปิดมุมมองของสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ

๒) ทำให้ทราบถึงคุณค่าที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวเธอมากกว่ามองพวกเธอเป็นสตรีไทยไม่ดีภาพลักษณ์ภายนอกที่สังคมกำหนดขึ้นอาจไม่ทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงอันจะเป็นการเหยียดหยามผู้อื่นและแบ่งแยกความเสมอภาคในสังคม

^{๖๗} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^{๖๘} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

^{๖๙} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๗๐} งาม.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๕๘/๓๓๓.

^{๗๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๗๒} ชุ.ช. (ไทย) ๒๕/๙/๘.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมในการสร้างความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่สมรสกับชาวต่างชาติควรได้ศึกษามุมมองความคิดของทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ทราบเหตุผลของชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกสมรสกับสตรีไทยจังหวัดบุรีรัมย์และเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายสามารถแสดงความรู้สึกต่อการสมรสข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทยได้รวมทั้งประสบการณ์ชีวิตก่อนการสมรสและหลังสมรสเป็นอย่างไรซึ่งจะทำให้งานวิจัยมีความชัดเจนอันจะเป็นประโยชน์และเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อต่อยอดงานวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑) ควรศึกษาความมั่นคงของครอบครัวสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตพื้นที่อื่นๆ ว่ามีความมั่นคงในครอบครัวหรือไม่เพียงใด

๒) ควรศึกษาสภาพปัญหาแลอุปสรรคของครอบครัวสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติเพื่อหาแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหให้กับครอบครัวสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในอนาคต

๓) ควรศึกษาถึงความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคลในชุมชนที่มีต่อครอบครัวสตรีไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติรวมทั้งทัศนคติของสามีชาวต่างชาติที่สมรสกับสตรีไทย